

Uzasadnienie Rady: Stanowisko Rady (UE) nr 23/2021 w pierwszym czytaniu w sprawie przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1296/2013

(2021/C 233/02)

I. WPROWADZENIE

1. 30 maja 2018 r. Komisja przedłożyła wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (rozporządzenie w sprawie EFS+) ⁽¹⁾, które jest częścią pakietu legislacyjnego dotyczącego polityki spójności w latach 2021–2027. Nadrzędnym celem politycznym rozporządzenia w sprawie EFS+ jest pomoc w tworzeniu lepiej funkcjonującej i bardziej odpornej „socialnej Europy” oraz wdrożenie Europejskiego filaru praw socjalnych, a także priorytetów społecznych i priorytetów w dziedzinie zatrudnienia wyznaczonych w procesie europejskiego zarządzania gospodarczego. 28 maja 2020 r., w następstwie wybuchu epidemii COVID-19 oraz w kontekście zmienionych wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 i pakietu na rzecz odbudowy, Komisja zaproponowała szereg zmian w pakiecie legislacyjnym dotyczącym polityki spójności w latach 2021–2027, w tym w rozporządzeniu w sprawie EFS+ ⁽²⁾.
2. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął opinię w sprawie pierwotnego wniosku 17 października 2018 r. ⁽³⁾, a w sprawie zmienionego wniosku – 18 września 2020 r. ⁽⁴⁾
3. Komitet Regionów przyjął opinię w sprawie pierwotnego wniosku 5 grudnia 2018 r. ⁽⁵⁾, a w sprawie zmienionego wniosku – 14 października 2020 r. ⁽⁶⁾
4. Parlament Europejski przyjął swoje stanowisko w pierwszym czytaniu co do rozporządzenia w sprawie EFS+ na sesji plenarnej 4 kwietnia 2019 r.
5. Grupa Robocza ds. Działań Strukturalnych przeanalizowała proponowane rozporządzenie w sprawie EFS+ w trakcie szeregu posiedzeń podczas prezydencji bułgarskiej, austriackiej, rumuńskiej, fińskiej, chorwackiej, niemieckiej i portugalskiej.
6. 3 kwietnia 2019 r. Komitet Stałych Przedstawicieli zatwierdził wstępny częściowy mandat negocjacyjny ⁽⁷⁾. 22 lipca 2020 r. Komitet Stałych Przedstawicieli zatwierdził kolejny częściowy mandat do negocjacji z Parlamentem Europejskim w odniesieniu do zmienionego wniosku Komisji dotyczącego rozporządzenia w sprawie EFS+ ⁽⁸⁾. Ponadto, 5 października 2020 r., Komitet Stałych Przedstawicieli ⁽⁹⁾ zaktualizował częściowy mandat negocjacyjny, aby uwzględnić konkluzje Rady Europejskiej w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 i pakietu na rzecz odbudowy, przyjęte na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Europejskiej, które odbyło się 17, 18, 19, 20 i 21 lipca 2020 r.
7. Na podstawie tych mandatów prezydencje fińska, chorwacka, niemiecka i portugalska przeprowadziły negocjacje międzyinstytucjonalne, które zakończono w lutym 2021 r.
8. 4 marca 2021 r. Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (EMPL) Parlamentu Europejskiego zatwierdziła wynik negocjacji międzyinstytucjonalnych. 5 marca 2021 r. przewodniczący komisji EMPL skierował do prezydencji Rady pismo, w którym wyraził zamiar zalecenia zgromadzeniu plenarnemu, by przyjęło stanowisko Rady bez poprawek – z zastrzeżeniem jego weryfikacji prawno-językowej – w drugim czytaniu Parlamentu.
9. Mając na uwadze powyższe porozumienie i w następstwie weryfikacji prawno-językowej, Rada przyjęła swoje stanowisko w pierwszym czytaniu w dniu 27 maja 2021 r., zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą określoną w art. 294 TFUE.

⁽¹⁾ Dok. ST 9573/18 + ADD 2.

⁽²⁾ Dok. ST 8394/20.

⁽³⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 165.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 245.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 86 z 7.3.2019, s. 84.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 440 z 18.12.2020, s. 191.

⁽⁷⁾ Dok. 7982/19.

⁽⁸⁾ Dok. 9431/20.

⁽⁹⁾ Dok. 10881/20.

II. CEL (art. 3 i 4)

10. Zgodnie z m.in. art. 149, 153, 164 i 175 TFUE celem EFS+ jest wspieranie państw członkowskich i regionów w dążeniu do wysokich poziomów zatrudnienia, sprawiedliwej ochrony socjalnej oraz wykwalifikowanej i odpornej siły roboczej, a także inkluzywnych i spójnych społeczeństw, które dążą do wyeliminowania ubóstwa i do urzeczywistnienia zasad określonych w Europejskim filarze praw socjalnych. Jednocześnie EFS+ będzie wspierał i uzupełniał już istniejące polityki państw członkowskich w tych obszarach oraz wnosił wartość dodaną w te polityki.
11. EFS+ będzie wspomagać osiągnięcie następujących czterech celów szczegółowych:
 - a) poprawa dostępu do zatrudnienia i środków aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy;
 - b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności;
 - c) promowanie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym;
 - d) promowanie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, promowanie aktywnego i zdrowego starzenia się;
 - e) poprawa jakości, inkluzywności i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich przydatności na rynku pracy;
 - f) promowanie równego dostępu do dobrej jakości, inkluzywnego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup defaworyzowanych;
 - g) promowanie uczenia się przez całe życie;
 - h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa;
 - i) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów;
 - j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych;
 - k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego; poprawa dostępności, efektywności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;
 - l) promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - m) przeciwdziałanie deprivacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym.

Co więcej, oprócz wyżej wymienionych celów szczegółowych komponent EFS+ objęty zarządzaniem dzielonym przyczyni się również do realizacji celów polityki określonych w art. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

12. Gdy jest to bezwzględnie konieczne jako środek tymczasowy w odpowiedzi na wyjątkowe lub nadzwyczajne okoliczności, EFS+ może wspierać finansowanie rozwiązań w zakresie pracy w zmniejszonym wymiarze czasu (bez wymogu, by były one powiązane z aktywnymi środkami), a także dostęp do opieki zdrowotnej, w tym dla osób, które nie znajdują się w bezpośredniej trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

III. ANALIZA STANOWISKA RADY W PIERWSZYM CZYTANIU**a) Wdrażanie w ramach zarządzania dzielonego (art. 7–24)**

13. Stanowisko Rady w pierwszym czytaniu zapewnia właściwą równowagę między różnymi celami szczegółowymi, które mają być realizowane w ramach EFS+, odzwierciedlając główne wyzwania społeczne, przed którymi stoi obecnie Europa w kontekście Europejskiego filara praw socjalnych, a wymogami koncentracji tematycznej, które przewidują niezbędne wsparcie dla kluczowych obszarów określonych przez współprawodawców (ubóstwo dzieci, włączenie społeczne, bezrobocie młodzieży, wsparcie dla osób najbardziej potrzebujących i budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego).

14. W tym kontekście porozumienie osiągnięte w sprawie koncentracji tematycznej zasobów EFS+ (art. 7 i częściowo art. 9) przewiduje, że:
- państwa członkowskie przydzielą co najmniej 25 % swoich krajowych zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym na wsparcie włączenia społecznego;
 - państwa członkowskie, w których średni wskaźnik dzieci w wieku poniżej 18 lat zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w latach 2017–2019 był wyższy od średniej unijnej za ten okres (według danych Eurostatu) przydzielą co najmniej 5 % swoich zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym na te działania;
 - państwa członkowskie, w których średni wskaźnik młodzieży w wieku od 15 do 29 lat niekształcącej się, niepracującej ani nieuczącej się w latach 2017–2019 był wyższy od średniej unijnej za ten okres (według danych Eurostatu) przydzielą co najmniej 12,5 % swoich zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym na te działania;
 - państwa członkowskie przydzielą co najmniej 3 % swoich zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym na zwalczanie form skrajnego ubóstwa, które mają największy wpływ na wykluczenie społeczne, takich jak bezdomność, ubóstwo dzieci i niedobór żywności;
 - państwa członkowskie przydzielą odpowiednią kwotę swoich zasobów z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym w każdym programie na budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Państwa członkowskie, które otrzymały zalecenie dla poszczególnych krajów w takim obszarze, również przydzielą co najmniej 0,25 % zasobów z EFS+ na ten cel.
15. W sytuacji gdy innowacje i współpraca transnarodowa w sferze społecznej odgrywają coraz większą rolę, państwa członkowskie będą też wspierać działania w zakresie innowacji społecznych i eksperymentów społecznych umacniających podejście oddolne oparte na partnerstwie (art. 14); będą miały również możliwość promowania i wspierania działań dotyczących współpracy transnarodowej w ramach dowolnego z celów szczegółowych EFS+ (art. 15).
16. Jednocześnie w komponencie EFS+ objętym zarządzaniem dzielonym jasno określono koszty, które nie kwalifikują się do wsparcia (art. 16). Do wsparcia nie kwalifikuje się także zakup gruntu, nieruchomości czy infrastruktury. Dodatkowo do wsparcia nie kwalifikuje się też zakup mebli, sprzętu i pojazdów (z wyjątkiem przypadków, w których zakup taki jest konieczny do osiągnięcia celu operacji lub wartość tych przedmiotów jest całkowicie zamortyzowana, lub ich zakup jest najbardziej opłacalną opcją).
17. Rozdział III (art. 18–24) koncentruje się wyłącznie na pomocy materialnej udzielanej dawniej z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) i obejmuje zasady udzielania wsparcia, przepisy dotyczące sprawozdawczości, kwalifikowalności, wskaźników i audytu w odniesieniu do środków w ramach EFS+ służących przeciwdziałaniu deprivacji materialnej. W stanowisku Rady w pierwszym czytaniu zachowano strukturę tego rozdziału z wniosku Komisji, utrzymując szczególne podejście i nie narzucając bardziej rygorystycznych zasad (np. jeśli chodzi o dane dotyczące sprawozdawczości na temat wskaźników, czy też zasady dotyczące ścieżki audytu) w odniesieniu do tych rodzajów operacji, które mają niższe progi uczestnictwa i tym samym są mniej uciążliwe pod względem administracyjnym.
- b) **Wdrażanie w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego (art. 25–36)**
18. Stanowisko Rady w pierwszym czytaniu dotyczące komponentu „Zatrudnienie i innowacje społeczne” (komponent EaSI) zawiera przepisy dotyczące celów operacyjnych, działań kwalifikowalnych i kwalifikujących się podmiotów, stowarzyszonych państw trzecich, form finansowania unijnego i ochrony interesów finansowych Unii oraz innych kwestii dotyczących wykonania (np. programu prac, monitorowania i sprawozdawczości, ewaluacji, audytów, informacji, komunikacji i upubliczniania).
19. Komponent EaSI będzie miał następujące cele operacyjne (art. 25):
- a) rozwijanie wysokiej jakości porównawczej wiedzy analitycznej;
 - b) ułatwianie skutecznej i inkluzywnej wymiany informacji, wzajemnego uczenia się, wzajemnych ocen i dialogu na temat odpowiednich polityk;
 - c) wspieranie eksperymentów społecznych i zwiększanie zdolności odnośnych zainteresowanych stron;
 - d) ułatwianie dobrowolnej geograficznej mobilności pracowników i zwiększanie szans zatrudnienia;

- e) wspieranie rozwoju ekosystemu rynkowego w zakresie zapewniania mikrofinansowania dla mikroprzedsiębiorstw znajdujących się w fazie rozruchu i rozwoju;
 - f) wspieranie tworzenia sieci kontaktów na poziomie Unii oraz dialogu ze stosownymi zainteresowanymi stronami i między nimi, a także przyczynianie się do zwiększenia ich zdolności instytucjonalnych;
 - g) wspieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych i powstania rynku inwestycji społecznych;
 - h) zapewnianie wytycznych dotyczących rozwoju infrastruktury społecznej potrzebnej do wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych;
 - i) wspieranie współpracy transnarodowej, aby przyspieszyć transfer innowacyjnych rozwiązań i ułatwić ich upowszechnianie; oraz
 - j) wspieranie wdrażania stosownych międzynarodowych standardów społecznych i norm pracy.
20. Z komponentu EaSI mogą też być wspierane następujące działania (art. 26):
- a) działania analityczne, w tym dotyczące państw trzecich;
 - b) wdrażanie polityki;
 - c) budowanie zdolności;
 - d) działania w zakresie komunikacji i upowszechniania;
- c) **Inne przepisy (art. 37–42)**
21. Oprócz standardowych przepisów w innych aktach ustawodawczych, takich jak przepisy dotyczące wykonywania przekazanych uprawnień i procedury komitetowej (w tym przypadku w odniesieniu do EFS+ w ramach zarządzania dzielonego), w stanowisku Rady w pierwszym czytaniu zagwarantowano w art. 39 udział komitetu utworzonego na mocy art. 163 TFUE, który może wydawać opinie na odpowiednie tematy związane z EFS+ i ustanawiać grupy robocze dla każdego komponentu EFS+.
22. Aby zapewnić ciągłość udzielania wsparcia w odpowiednim obszarze polityki i umożliwić rozpoczęcie realizowania działań od początku obowiązywania wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, w stanowisku Rady w pierwszym czytaniu, w art. 42, stwierdzono, że w odniesieniu do komponentu EaSI niniejsze rozporządzenie powinno mieć zastosowanie ze skutkiem wstecznym od dnia 1 stycznia 2021 r.

IV. PODSUMOWANIE

23. W stanowisku Rady w pierwszym czytaniu odzwierciedlono kompromis osiągnięty w negocjacjach między Radą a Parlamentem Europejskim, przy wsparciu Komisji.
24. Rada uważa, że jej stanowisko w pierwszym czytaniu stanowi wyważony tekst, który spełnia wszystkie cele rozporządzenia w sprawie EFS+.
-